

שם המחקר: חיפוש עזרה וצמיחה אישית בקרב הורים לילדים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

שנה : 2020

מס' קטלוגי : 890-284-2020

שמות החוקרים: עירא שטרן בהנחיית: פרופ' שירלי ורנר

רשות המחקר: האוניברסיטה העברית

מגבלות המחקר

בחלק זה אציין מספר מגבלות הנובעות מהמחקר, הן שלב המחקר האיכותני שנערך בתחילה והן מהמחקר הכמותי שנערך לאחריו. ראשית, מגבלתו של המחקר בכך שלא משקף אוכלוסייה רחבה ומגוונת. זאת, מתוך גודל המדגם בשלב האיכותני ($N=16$) וההטרוגניות שלו (משתתפים יהודים, אשר כולם מוכרים באחת משלושת מסגרות הטיפול שבעזרתן גויסו). שני שלבי המחקר התבססו על מדגם נוחות ובמובנים מסוימים הוא אינו מיצג. על אף שהשתמשנו בטכניקות גיוס שונות, דגימת הנוחות הובילה לכך שלא השתתפו במחקר הורים אשר לא היו בקשר עם שירותים שונים ואינם מוכרים או רשומים בארגונים רלוונטיים. שנית, השתתפו בחלקו הכמותי של המחקר רק משתתפים יהודים וערבים החיים בישראל וכתוצאה מכך חסר ייצוג לדפוס חיפוש העזרה והצמיחה האישית הקיימים בקרב אוכלוסיות אחרות החיות בישראל. כמו כן, לא נערכה התייחסות להבדלים ברקע המשתתפים על בסיס השונות בגיוסם, זאת בעקבות מגוון רב של מקורות גיוס בהם נעזרנו והקושי בתיעוד ומציאת מקור הגיוס עבור כל אחד מהמשתתפים.

מגבלה נוספת נובעת מכך שהמחקר שילב את תחום הצמיחה האישית באמצעות כלי למדידת צמיחה אישית בלבד וכן חמשת ממדיה אך לא נערך שילוב של גורמים נוספים ומשמעותיים בתהליך הצמיחה האישית. בהקשר לחמשת ממדי הצמיחה, ייתכן ושילובם במודל אשר ליווה את המאמר השני הייתה מוסיפה עומק ותובנות נוספות בנוגע למשתתפים השונים והקשרים שנבדקו. הקושי לשלב בין כל המשתתפים המרכיבים את מודל חיפוש העזרה בשילובו עם צמיחה אישית במודל אחד קוהרנטי העלה מגבלה נוספת. כפי שתואר, הוחלט לפצל בין כוונות לחיפוש עזרה לבין תפיסות כלפי חיפוש עזרה מה שהוביל לקושי לקבל מסקנות חד משמעיות בנוגע למשתנה התפיסות כלפי חיפוש עזרה. בנוסף, הבחירה (אשר התבססה על הספרות) לשלב את המשתתפים תמיכה חברתית ותפיסות כלפי חיפוש עזרה כמשתתפים מתווכים וכן כמייצגים קבלת עזרה מגורמים בלתי פורמאליים וגורמים פורמאליים, הובילה גם היא למורכבות וקושי בהגעה למסקנות חד משמעיות שתוארו קודם לכן, וכך לקושי לקבוע האם ייצוגים אלה של המשתתפים אכן משקפים את קבלת העזרה מהגורמים שתוארו.

במאמר הראשון, בטבלאות בהן מופיעים ציטוטי המשתתפים הממחישים את הממצאים, חסרים נתונים אודות המשתתפים או ילדיהם. זאת, מאחר ולא כל המשתתפים בקבוצות המיקוד מסרו פרטים אלה ומכאן כי המידע החלקי שנאסף לא אפשר להוסיף נתונים אלה. לסיום, במאמר השלישי נערכה בדיקה קוהרנטית יותר של הקשרים בין הממצאים וכן הודגשה חשיבותם ותרומתם של רבים מהם לצמיחה אישית. יחד עם זאת, ללא המחקר הראשון אלה לא היו מתאפשרים. המגבלה הנובעת ממודל המאמר השלישי בכך שלא שולבו בו משתתפים המייצגים גורמים מקדמים ומעכבים בתהליך חיפוש העזרה וכן הצורך בקבלת עזרה נבדק באמצעות משתנה

הפסיכופתולוגיה של הילד בלבד. מגבלה נוספת במודלים הכמותיים עלתה מהתפקיד המשמעותי של משתני הפיקוח שעלו מהממצאים אך יחד עם זאת לא שימשו כמשתנים משמעותיים ומובילים במודלים.

המלצות למחקרי המשך

תרומת המחקר האיכותני להבנת גורמים מקדמים וחיוביים בחיפוש עזרה ושימוש בשירותים של הורים לילדים עם מוגבלות שכלית או עם אבחנה כפולה מהווה קרקע פורייה למחקרי המשך אשר יכולים לעשות שימוש בממצאיה ומסקנותיה. מומלץ כי במחקרי המשך יערך גיוס נרחב ומגוון יותר של משתתפים, גם כאלה שאינם מוכרים בשירותים שונים ויתקיימו יותר קבוצות מיקוד. אלה עשויים להוביל לקבלת תובנות נוספות בנוגע לחיפוש העזרה והשימוש בשירותים שעורכים ההורים, הגורמים המקדמים והמעכבים תהליכים אלה. בנוסף, בהמשך לתרומתם של הממצאים האיכותניים והגיבוי שמעניקים לנושא הצמיחה האישית שנבדק בחלקו הכמותי של המחקר, מומלץ לערוך שילוב של שאלות ממוקדות לנושא זה במחקרים איכותניים שיתקיימו.

צמיחה אישית נבחנה מתוך השקפותיהן של תיאוריות הרואות את הצמיחה כתוצאה או תהליך בניה ושינוי באמונות הליבה של האדם (Janoff-Bulman, 2004; Tedeschi & Calhoun, 2004). תיאוריות אלה מחשיבות צמיחה כשינוי אמיתי, מדיד, ואובייקטיבי מתוך מצבי טראומה ומשבר (Park, 2009). במקביל לתיאוריות אלה, קיימות השקפות הגורסות כי הצמיחה מייצגת את תפיסות חיוביות של השינויים של אנשים כדרך להתמודד עם מצבי לחץ ומשבר ולכן היא טומנת בחובה מנגנון של אשליה ואף הכחשה. מכאן, ייתכן ואינה מהווה שינוי אמיתי ולכן עלולות להיות השפעות של חוסר הסתגלות והדחקה בטווח הארוך (Zoellner & Maercker, 2006). יחד עם זאת, שתי האסכולות מתייחסות לצמיחה אישית כמנגנון התמודדות וכמענה להתמודדות עם משבר בטווח המיידי (Zoellner & Maercker, 2006). המחקר הנוכחי בחן את מידת הצמיחה האישית וכן חיפוש עזרה ושימוש בשירותים כמנגנוני התמודדות של ההורים מתוך נקודת מבטם. בהמשך לשתי האסכולות שהוצגו, קיומם של מחקרי אורך השוואתיים הבוחנים את מידת קיומה של צמיחה אישית והשפעותיה על הורים לילדים עם מוגבלות שכלית, עשויים לסייע במענה לשאלה האם צמיחה אישית מהווה שינוי אמיתי או אשליה.

רצוי כי מחקרי המשך יערכו מחשבה על הדרכים בהן ניתן לשלב מרכיבים נוספים ממודל הצמיחה האישית עם מודל חיפוש העזרה כדי להוביל לשילוב נרחב יותר בין שני התהליכים אשר נמצאו במחקר הנוכחי כמשמעותיים האחד לשני ובעלי פוטנציאל להוביל לשיפור איכות חייהם של הורים לילדים עם מוגבלות שכלית התפתחותית או עם אבחנה כפולה. בנוסף, כתוצאה מהבעיות שתוארו בשילוב ובדיקת המשתנים המייצגים את מידת הצורך בעזרה, מומלץ כי במחקר שישלב בין מודל חיפוש העזרה ומודל הצמיחה האישית יבחן דרכים אחרות בהן תבחן מידת הצורך בעזרה. כמו כן, מאחר ולא נתקבלה תשובה חד משמעית בנוגע להבדלים ברמת הצמיחה האישית של הורים לילדים עם מוגבלות שכלית וכאלה עם אבחנה כפולה, רצוי כי מחקרי המשך יבחנו השערה זו במטרה להוביל למסקנות בנוגע למתן מענים וכן הדרכים בהם ניתן להגביר צמיחה אישית בקרב שתי הקבוצות. יחד עם זאת, תרומתו הממצאים העוסקים במשתנה פסיכופתולוגיה של הילד, הדגישו את התרומה המחקרית של הכלי הגרסה המקוצרת של ה-Developmental Behavior Checklist (DBC-P, Taffe et al., 2007) אשר איפשרה לקבוע את מצבו הנפשי של הילד ולמדוד קשרים עם משתנים אחרים. לסיים, רצוי כי מחקרי המשך אשר יבחנו

קשרים בין חיפוש עזרה לצמיחה אישית בקרב אוכלוסיות שונות, ישרבו את משתנה התפיסות כלפי חיפוש עזרה במטרה להמשיך ולבחון לעומק את מידת חשיבותו לשני התהליכים.

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)